

Govern d'Andorra

LA GESTIÓ DE RESIDUS

Any 2020

LA GESTIÓ DE RESIDUS. Any 2020

1. INTRODUCCIÓ

La Llei 25/2004, del 14 de desembre, de residus reconeix el dret a l'accés a la informació ambiental i, entre altres aspectes, estableix, a l'article 6, que les administracions han de publicar i difondre informació general relativa a la gestió de residus. Per aquest motiu, el Govern va aprovar el 30 d'abril del 2008 el Reglament sobre l'accés a la informació ambiental en l'àmbit dels residus, que fixa l'obligació de les administracions públiques de subministrar informació i, en particular, un informe anual sobre la gestió dels residus.

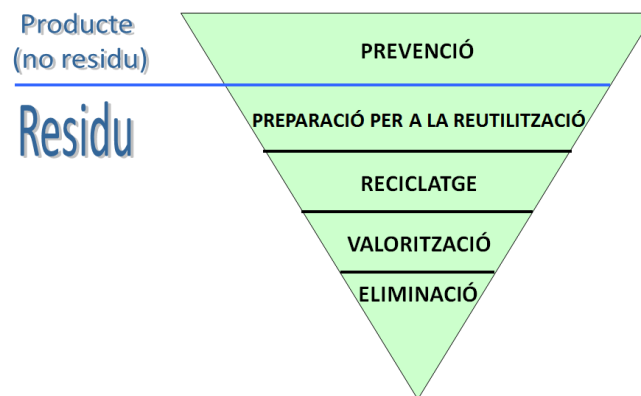
El 9 de novembre del 2016 es va aprovar la darrera revisió del Pla nacional de Residus (en endavant, "PNR") per al període 2017-2020, tal com marca l'article 11 de la Llei 25/2004 de residus, que fa menció de la necessitat de revisar els objectius establerts al PNR, com a mínim, cada cinc anys. Aquesta revisió periòdica permet actualitzar el marc normatiu, fer una diagnosi de la situació actual dels residus, avaluar la gestió efectuada en els períodes anteriors i definir el pla d'acció per al nou període 2017-2020 i el pla de comunicació que hi dona suport.

2. MARC LEGAL

Les actuacions en l'àmbit de la gestió de residus s'emmarquen en la normativa andorrana en vigor, en l'acord bilateral amb Espanya i en els convenis internacionals.

El marc legal general per a la gestió de residus és la Llei 25/2004, del 14 de desembre, de residus, que té com a objectiu bàsic permetre al "Govern dur a terme una gestió ambientalment racional dels residus de manera que garanteixi la preservació de la salut de les persones i la protecció del medi ambient, i proveir el marc jurídic necessari per a la realització dels objectius del Pla nacional de residus".

Aquesta Llei integra els criteris jeràrquics comuns europeus que també estan inclosos en el Pla nacional de residus: prevenció, reutilització, reciclatge, valorització energètica i eliminació segura.

Tots els residus generats a Andorra són gestionats seguint els criteris ambientals més correctes i segons la tecnologia disponible, així com segons la jerarquia de gestió de residus. Hi ha diverses línies de recollida segons la composició i l'origen.

Cal tenir en compte que la recollida i la recollida selectiva dels residus urbans són competència dels comuns, mentre que la gestió final és competència del Govern.

A grans trets, l'organització de la recollida i la gestió de residus és:

1. Recollida amb contenidors al carrer: es disposa de contenidors al carrer per recollir selectivament les fraccions segregades dels residus sòlids urbans (RSU), el vidre, els envasos lleugers, el paper i el cartró, els olis vegetals i el tèxtil. A més, hi ha punts de recollida selectiva dintre de locals de comerços, institucions i centres sanitaris per a piles, mòbils i medicaments caducats.

2. Recollida porta a porta sense contenidor: per a determinats residus, com els voluminosos i el paper i el cartró, es fa la recollida porta a porta.

3. Deixalleries comunals, minideixalleries i deixalleries mòbils: estan destinades a recollir els residus de particulars. Les deixalleries que actualment hi ha en funcionament per als ciutadans són:

- Deixalleria comunal de les Valls del Nord (les parròquies d'Ordino i la Massana comparteixen les instal·lacions).
- Deixalleria comunal de Sant Julià de Lòria.
- Deixalleria comunal d'Encamp i de Canillo (les dos parròquies comparteixen les instal·lacions).
- Deixalleria comunal d'Escaldes-Engordany.
- Deixalleria comunal d'Andorra la Vella (comparteix espai amb la deixalleria industrial).

D'altra banda, cal destacar que, molt sovint, les deixalleries comunals estan emplaçades en zones allunyades del centre de la població i, per aquest motiu, hi ha comuns que han incorporat minideixalleries als nuclis urbans amb la finalitat de facilitar les recollides als usuaris. Actualment les minideixalleries que hi ha en funcionament són:

- Minideixalleria d'Escaldes-Engordany (situada al pàrquing del Fener).
- Minideixalleria de Sant Julià de Lòria (situada al pàrquing de les Feixes del Rabató).
- Minideixalleries d'Andorra la Vella (situades als pàrquings del Parc Central, La Valira i Meritxell).

L'any 2017, per tal d'apropar el reciclatge als nuclis més allunyats, i seguint les accions del PNR, es van instal·lar vuit deixalleries mòbils, una per a cada parròquia i una altra d'específica per al Pas de la Casa.

Altres parròquies, com Encamp o Canillo, han instal·lat al carrer sis contenidors que fan la funció de minideixalleries urbanes, on es poden recollir diversos residus.

4. Deixalleria industrial del Centre de Tractament Tèrmic de Residus: en aquesta deixalleria s'hi recullen els residus procedents de les petites indústries, els comerços, les empreses del país i l'Administració. També reben la major part dels residus procedents de les deixalleries i minideixalleries comunals.

5. Gestors privats de residus: alguns dels residus generats són gestionats directament per gestors privats de residus autoritzats. Els residus que accepten solen ser els que no es poden recollir als emplaçaments o a les instal·lacions mencionats anteriorment i que requereixen una via de gestió específica.

6. Centre de Tractament Tèrmic de Residus (CTR): aquesta instal·lació rep directament els residus sòlids urbans (RSU), els residus assimilables a urbans (RAU), els llots procedents de les estacions depuradores d'aigües residuals (EDAR), els residus carnis i els residus hospitalaris.

L'any 2020 s'han generat més de 133.336 tones de residus a Andorra; un 30% s'ha tractat al país i un 70% s'ha exportat per a la gestió final fora del país. Aquesta quantitat inclou tots els residus generats al país, com ara els residus domèstics (residus municipals i residus assimilables procedents de comerços, indústries i institucions, incloses les fraccions recollides de manera selectiva), i tots els residus exportats directament per gestors de residus a plantes de valorització i/o eliminació. No hi estan inclosos els residus de terra i pedres procedents de la construcció, dels quals es van exportar 153.791 tones destinades a valorització, xifra que representa un augment del 21% respecte de l'any anterior (126.837 tones exportades el 2019).

GESTIÓ FINAL DELS RESIDUS	2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	tones	%	tones	%	tones	%	tones	%	tones	%	tones	%
TRACTATS AL PAÍS	37.830	33	38.532	35	38.093	30	40.715	30	40.996	30	40.139	30
EXPORTATS	76.174	67	71.216	65	87.352	70	96.035	70	94.373	70	93.197	70
TOTAL	114.004	100	109.748	100	125.445	100	136.750	100	135.369	100	133.336	100

Taula 1. Balanç dels residus tractats a Andorra i exportats.

Les dades del 2020 mostren una disminució general de 2.033 tones dels residus generats; això suposa una baixada de l'1,5% respecte a l'any anterior. Cal tenir en compte que aquest any ha vingut marcat per les mesures excepcionals que s'han hagut de prendre a conseqüència de la situació d'emergència sanitària causada pel coronavirus SARS-CoV-2, que han comportat on hi ha hagut un confinament de la població durant uns mesos, una restricció de mobilitat que ha afectat el turisme i el tancament total o parcial d'algunes activitats econòmiques.

Destaca la baixada d'algunes de les fraccions de residus urbans, com són la fracció de rebuig (RSU) generat (26.908 tones el 2020, enfront de les 28.341 tones del 2019), el vidre, amb una disminució de 280 t; el paper i cartró, amb una baixada de 788 t; els envasos, amb 106 t menys, i la matèria orgànica, amb una disminució de 404 t.

Però, en canvi, han augmentat sensiblement els residus assimilables a urbans (RAU) en 417 t, els fangs procedents de les EDAR que s'han pogut tractar a la planta (157 t més) i els residus relacionats amb la construcció, i, per exemple, s'ha constatat un augment de 1.108 t de ferralla i de 481 t de runa.

El Pla d'acció del PNR per al període 2017-2020 està format per diversos programes d'actuació centrats en les cinc línies de treball principals següents, que es desenvolupen en un conjunt de 21 accions, principalment enfocades a la prevenció de residus.

1. Fomentar la prevenció en la generació dels residus, primera prioritat en la jerarquia de gestió de residus definida per la Llei 25/2004, de residus.
2. Incidir sobre les activitats que generen una quantitat important de residus que poden ser evitats o reciclats.

3. Treballar els punts en els quals es considera que el PNR, en els últims anys de vigència, ha de fer un esforç més gran per assolir uns objectius finals establerts que, malgrat ser propers, encara no s'assoleixen.
4. Millorar la gestió dels residus associats a una problemàtica específica amb un grau d'incidència sobre l'entorn i el paisatge.
5. Identificar i incorporar noves idees, estratègies i tendències de cara a la redacció del nou Pla nacional de residus.

3. PROGRAMES ESTABLERTS EN EL PNR PER AL PERÍODE 2017-2020

PROGRAMA 1: PREVENCIÓ DE RESIDUS (PREV)

Per a aquesta primera opció en la jerarquia de la gestió de residus, el pla d'acció preveu un conjunt de deu accions destinades a evitar la generació de residus o a minimitzar-ne la quantitat o el caràcter nociu. La importància de la prevenció en les noves tendències relacionades amb la gestió dels residus afegeix encara més valor a aquest programa.

Els objectius específics són:

- Reforçar les iniciatives de prevenció i reutilització identificades que es considerin adequades.
- Dissenyar i impulsar noves iniciatives de prevenció i reutilització, especialment referides a residus d'elevat marge de prevenció/reutilització.
- Mantenir el rol exemplar de l'Administració en la prevenció i la reutilització.
- Incorporar nous conceptes i tendències relacionats amb la prevenció.

Els eixos d'actuació d'aquest programa són el malbaratament alimentari, la gestió de la matèria orgànica, el paper, el vidre, el plàstic i els embalatges. El conjunt de les accions del programa 1 s'ha englobat sota el lema "10 accions, menys residus", amb un logotip dissenyat específicament per a aquest programa.

Les accions desenvolupades durant el 2020 han estat les següents:

- PREV-1. Enfortir la participació en la Setmana europea de prevenció de residus

Andorra ha participat en la 12a Setmana europea de la prevenció de residus (SEPR), del 21 al 29 de novembre del 2020, enguany sota el lema “Residus invisibles: quin és el teu pes real?”. Aquest any, la SEPR s’ha hagut d’adaptar a les restriccions d’interacció social derivades de l’emergència sanitària pel coronavirus SARS-CoV-2 i, per tant, les activitats s’han dut a terme de forma virtual.

El conjunt de les administracions del país, amb la col·laboració d’altres entitats, ha organitzat diferents activitats, com ara tallers, xerrades i una campanya de neteja digital.

Setmana Europea de la Prevenció de Residus

21 - 29 Novembre Residus Invisibles: Quin és el teu pes real?

Activitats

1 del 21 al 29 a Xarxes Socials

Activitat	Data i Hora	Organitzador
TALLER DE RECICLATGE CALENDARI D'ADVENT Comú de La Massana INSTAGRAM	21 16h00	Govern d'Andorra Comuns Andorra Telecom Andorra Sostenible
WEBINAR INTRODUCCIÓ AL COMPOSTATGE Andorra Sostenible INSCRIPCIÓ: +376 603 000	24 18h30	Comú d'Encamp
TALLER RESIDUS ELECTRÒNICS DELS JOCS, ON VAN A PARAR? Comú de La Massana INSCRIPCIÓ: +376 836 505	25 17h00	Comú d'Encamp
WEBINAR INTRODUCCIÓ AL ZERO WASTE Andorra Sostenible INSCRIPCIÓ: +376 603 000	26 18h30	Comú d'Encamp
TALLER FUNDES PERSONALITZADES PER MASCARETES Comú d'Escaldes-Engordany INSCRIPCIÓ: +376 890 873	27 17h30	Comú d'Ordino
CLEAN UP DIGITAL FEM NETEJA DIGITAL!		Comú de La Massana
TALLER FABRICACIÓ DE MASCARETES AMB RESIDUS TEXTILS		Andorra Sostenible
XERRADA XERRADA SOBRE RECICLATGE		Andorra Sostenible
TALLER DECORACIÓ DE NADAL AMB LLANES REUTILITZABLES		Andorra Sostenible
TALLER DECORACIÓ DE NADAL		Andorra Sostenible
QUIZ INSTAGRAM		Andorra Sostenible
TUTORIAL TOTE BAG (BOSSA REUTILITZABLE DE ROBA)		Andorra Sostenible
VIDEO CONSELLS CONTRA EL MALBARATAMENT D'ALIMENTS		Andorra Sostenible
TUTORIAL BÀLSAM LABIAL		Andorra Sostenible

PNR Pla Nacional de Residus

SEPR SETMANA EUROPEA DE LA PREVENCIÓ DE RESIDUS

- PREV-2. Potenciar la reducció de materials d'un sol ús en esdeveniments festius, culturals i esportius i en l'àmbit escolar

Des del 2018, s'ha treballat amb el conjunt dels esdeveniments esportius patrocinats per Andorra Turisme de manera que calculin les seves emissions de carboni i, per tant, la seva petjada de carboni i que comencin a implementar mesures per reduir-la.

Una altra acció desenvolupada durant el 2020, per tal de donar resposta a la Llei 37/2018, de l'esport i a la Llei 21/2018, d'impuls de la transició energètica i del canvi climàtic, ha estat la realització d'una prova pilot d'autoavaluació de sostenibilitat en què han participat quatre federacions esportives i que ha consistit en una llista de control (*checklist*) i una calculadora d'emissions de CO₂, per a esdeveniments que vulguin sol·licitar finançament públic. Entre les mesures per avaluar es troben totes les accions de prevenció en la generació de materials d'un sol ús.

Per altra banda, i només durant els primers mesos de l'any, es va poder oferir el servei de préstec de la vaixela reutilitzable a diverses entitats i particulars; en total durant el 2020 es va cedir quatre vegades i es va donar servei a 567 usuaris.

- PREV-3-4-7. Convenis amb els sectors de l'hoteleria i del comerç

Les accions derivades de la PREV-3 (impulsar la reducció d'envasos i la comercialització de productes a granel), la PREV-4 (elaborar un programa contra el malbaratament alimentari) i la PREV-7 (promocionar l'ús dels envasos de vidre retornables en el sector de l'hostaleria i la restauració) s'han treballat de manera conjunta, i el Ministeri de Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat va posar en marxa el 2018 un **distintiu ambiental** de col·laboració en la prevenció de residus i el foment del reciclatge del Pla nacional de residus perquè les empreses interessades poguessin obtenir-lo si complien diversos requisits.

Aquest distintiu vol valorar l'esforç dels establiments i ha de donar una imatge de qualitat ambiental de cara als ciutadans i aportar a l'establiment un valor afegit. S'atorga als que amb les seves accions demostrin que fan prevenció i una gestió sostenible dels residus.

En relació amb el conveni marc de col·laboració entre el Ministeri i la Unió Hotelera d'Andorra (UHA) que es va signar el 2018, per a la informació, la promoció i la divulgació de bones pràctiques ambientals. L'any 2019, el Ministeri de Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat, va crear un **distintiu de sostenibilitat** específic per a allotjaments turístics, que permetrà destacar i reconèixer la contribució del sector de serveis d'allotjament turístic mitjançant la implantació d'accions que permetin garantir el canvi cap a un país més sostenible.

Aquest distintiu de sostenibilitat és un mecanisme voluntari de valoració i qualificació ambiental que, de manera oficial, certifica que el servei és considerat com a més eficient mediambientalment que la resta en una determinada categoria. Els criteris que s'han de complir estan alineats a les categories fixades a l'Etiqueta ecològica europea per a la modalitat d'allotjaments turístics.

Els criteris per valorar el distintiu són 67 en total (energia, aigua, residus i aigües residuals, entre altres), dels quals 22 són obligatoris i 45, opcionals. Dins del distintiu s'estableixen tres categories diferents, en funció del tipus d'actuacions i la puntuació de les accions que s'hagin dut a terme.

- Bronze: per als establiments que compleixin 11 dels 22 criteris obligatoris.
- Plata: per als establiments que compleixin els 22 criteris obligatoris.
- Or: per als establiments que compleixin els 22 criteris obligatoris i aconseguen 20 punts dels criteris opcionals.

Tot i que a l'inici del 2020 hi van haver diverses trobades amb hotelers interessats en el distintiu, tot ha quedat parat degut a l'emergència sanitària pel SARS-CoV-2 i s'espera poder reprendre-ho més endavant.

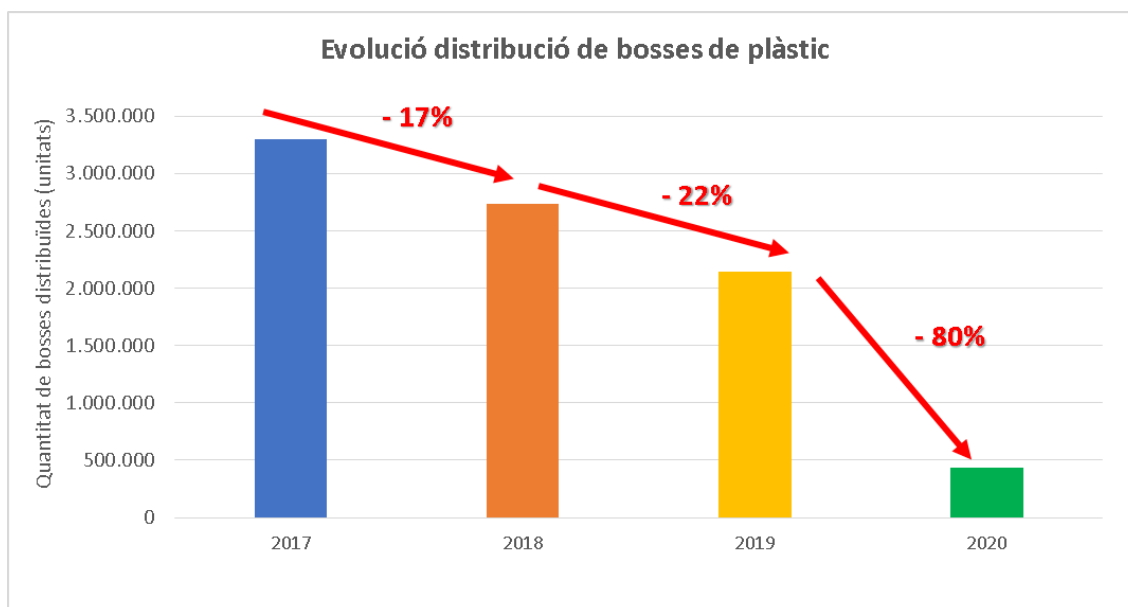
- PREV-6. Fomentar la reducció de les bosses d'un sol ús

Per fomentar la reducció de les bosses de plàstic, el 2017 es va publicar el Decret del 17-5-2017 d'aprovació del Reglament per a la reducció del consum de les bosses de plàstic. Aquest Reglament és de compliment obligat en tots els establiments comercials del país.

Des que va entrar en vigor, el nombre de bosses als grans magatzems i grans supermercats ha anat disminuint progressivament, fins al punt que, per exemple, la

majoria dels grans magatzems i supermercats han optat per la substitució total de la bossa de plàstic de caixa per bosses d'altres tipologies de materials.

Aquest darrer any, s'han estalviat més d'1.700.000 bosses de plàstic, fet que suposa que la utilització de bosses de plàstic en aquesta tipologia de centres sigui pràcticament residual.

El 3 de juliol del 2019, coincidint amb el Dia internacional lliure de bosses de plàstic, el Govern va repartir 40.000 bosses de reixeta de fruita i verdura entre els grans supermercats i els grans magatzems declarats com a productors singulars, per tal d'anar un pas més enllà en la regulació de les bosses de plàstic distribuïdes a caixa, i fomentar la reducció i l'eliminació de les bosses de plàstic molt lleugeres que es distribueixen a la secció de fruita i verdura dels establiments.

Aquesta acció va tenir una gran acceptació entre els ciutadans, i durant el 2020 s'ha aconseguit que tots els grans supermercats i grans magatzems declarats com a productors singulars tinguin a disposició dels clients que ho desitgin aquesta tipologia de bosses.

- PREV-8. Promoure l'ús responsable del paper i la desmaterialització de la informació

En el marc del paper exemplar de l'Administració, i per tal de promoure l'ús responsable del paper i la desmaterialització de la informació, el 2018 es va implementar la signatura electrònica i alguns tràmits electrònics. Aquesta acció ha continuat tot el 2019 i 2020, i per part del Ministeri de Medi Ambient i Sostenibilitat la gestió dels expedients generats és tractada en format digital, amb la consegüent reducció de paper.

L'Administració està donant un impuls a la digitalització de tots els expedients i l'eliminació de la seva versió en paper, i està posant a disposició del ciutadà nous tràmits electrònics.

La tramitació electrònica s'ha vist afavorida per la manca de mobilitat derivada de l'emergència sanitària pel SARS-CoV-2.

- PREV-10. Gestionar el paper als centres escolars

Un dels projectes clau del Ministeri de Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat conjuntament amb el Ministeri d'Educació, és el projecte "Escola Verda", en què es tracta d'implementar les bones pràctiques mediambientals als centres escolars, treballant la sensibilització des de la base.

En aquest sentit, l'objectiu marcat és assolir que el cent per cent de les escoles del país siguin escola verda. Segons les dades facilitades per Andorra Sostenible, actualment la xifra se situa en el 65% de les escoles, però que representa el 80% de tot l'alumnat del país.

- Altres accions de prevenció

A més d'aquestes accions, el 2020 també se n'han dut a terme d'altres, com ara:

El banc d'aliments de Càritas: l'objectiu és ajudar les famílies més necessitades i alhora minimitzar la quantitat d'aliments que es llencen a les escombraries. El 2020 s'han recollit **30 tones** d'aliments, de les quals unes 3 tones corresponen a aliments que si no s'haguessin aprofitat haurien esdevingut residus. Aquests aliments, i altres recursos per garantir l'alimentació dels beneficiaris, s'han distribuït entre 1.322 famílies beneficiàries. Segons informació facilitada per Càritas, l'increment de famílies i persones ateses durant aquest any 2020, s'ha degut a la intervenció entre els mesos d'abril i juny amb el col·lectiu de temporers que es trobaven a Andorra i no podien retornar al seu lloc d'origen per les restriccions de la pandèmia.

D'altra banda, degut a la situació d'emergència sanitària la **Creu Roja** va posar en funcionament, al juny del 2020, un nou **banc d'aliments**. Segons informació facilitada per Creu Roja, durant 2020 s'han recollit **37,5 tones** d'aliments i productes,

dels quals 1,2 tones corresponen a aliments i productes que haguessin esdevingut residus. Aquest recapte d'aliments i productes han permès atendre a 286 unitats de convivència, 566 persones, que han estat beneficiaris de la Botiga Solidària.

PROGRAMA 2: PRODUCTORS SINGULARS (PROD)

La Llei 25/2004 de residus defineix com a *productor singular* qualsevol persona física o jurídica que per la seva activitat genera o posseeix residus de manera significativa, quantitativament o qualitativament, i és declarada com a tal pel Govern.

El fet que Andorra sigui un destí turístic important fa que la proporció d'establiments comercials, bars i restaurants, allotjaments i altres serveis similars sigui elevada i, en aquest sentit, un decret del 2008 va declarar el sector de l'hoteleria com a productor singular de residus d'envasos, de vidre, de cartró i d'olis vegetals, i l'obliga a disposar de contenidors de recollida selectiva.

Els objectius específics d'aquest programa s'adrecen, doncs, al sector de l'hostaleria i la restauració, per aconseguir objectius més ambiciosos amb relació als fixats el 2008 i assolir que el cent per cent dels establiments facin la recollida selectiva.

A més a més, el 2017 s'hi van afegir els grans centres comercials de més de 1.200 m² com a nous productors singulars de residus d'envasos, vidre, paper i cartró i matèria orgànica.

Durant el 2020, estava prevista engegar una campanya relacionada amb l'acció *PROD-2: impulsar el rol exemplar de l'Administració*. Concretament, corresponia a una campanya de diagnòsi dels fluxos de residus originats als edificis del Govern, però les mesures sanitàries existents han fet posposar aquesta acció, que es durà a terme més endavant.

PROGRAMA 3: REUTILITZACIÓ I RECICLATGE (PREU)

Els objectius específics d'aquest programa són:

- Fomentar la preparació per a la reutilització; és a dir, qualsevol ús posterior d'un producte per a la mateixa finalitat per a la qual va ser utilitzat originàriament, mitjançant associacions sense ànim de lucre.
- Continuar fomentant la recollida selectiva i les (mini)deixalleries.
- Consolidar la recollida selectiva del tèxtil i de la matèria orgànica.
- Optimitzar el model de gestió de residus.

Les accions desenvolupades durant el 2020 han estat les següents:

- PREU-1. Fomentar les recollides selectives i l'ús de les deixalleries i les minideixalleries

El 2017 es van instal·lar a totes les parròquies, més una al Pas de la Casa, vuit deixalleries mòbils per tal d'apropar la recollida selectiva als ciutadans en diferents punts repartits per cada parròquia. Aquest projecte es troba totalment consolidat i durant el 2020 s'han recollit pràcticament 2 t de residus, valor superior al de l'any anterior.

- PREU-3. Definir i implantar el model de recollida i gestió de la fracció orgànica

El 7 de juny del 2017 el Govern va adjudicar la recollida i gestió de la matèria orgànica amb l'objectiu de recollir aproximadament el 10% de la matèria orgànica produïda al Principat, fet que suposa unes 1.000 tones anuals. La recollida de la matèria orgànica dels grans productors es va iniciar el dilluns 31 d'octubre del 2017 amb catorze grans productors, vuit dels quals corresponien a centres comercials i la resta, a hotels i restaurants.

La xifra de grans productors s'ha anat incrementant des de l'inici de la recollida selectiva d'aquesta fracció, i el 2020 comptava amb 78 productors (9 de caràcter obligatori i 69 de caràcter voluntari). En aquest punt cal dir que l'afectació de les mesures sanitàries pel coronavirus SARS-CoV-2 ha impactat directament en aquest servei, ja que molts dels establiments de caràcter voluntari s'han vist afectats per tancaments parcials o totals al llarg d'aquest any 2020, i per tant el nombre d'establiments participants s'ha vist reduït.

Així doncs, aquesta participació enguany ha permès recollir **794,9 tones** de matèria orgànica, que s'han exportat a una planta de compostatge pròxima al país per fer-ne compost.

Part del compost generat s'ha recuperat i lliurat als comuns per utilitzar-lo a Andorra, en parcs i jardins.

- PREU-4. Fomentar la reutilització i el reciclatge del tèxtil

Al setembre del 2019, Càritas Andorrana va inaugurar les instal·lacions del nou rober amb l'objectiu de donar més facilitats als usuaris i augmentar la reutilització o el reciclatge del tèxtil.

L'any 2020, el **rober de Càritas** ha recollit **54 tones**, de les quals internament se n'ha aprofitat el 10-15%, que s'han destinat a les donacions o la venda com a roba de segona mà. La resta s'exporta a plantes per a la reutilització i el reciclatge del tèxtil.

- Altres accions destinades a la preparació per a la reutilització

Pneumàtics usats: els pneumàtics usats que rep la deixalleria industrial del CTR són exportats a una planta de reciclatge autoritzada. Aquí se'n fa una segregació prèvia i se separen els pneumàtics aptes per ser reutilitzats dels que seran valoritzats. L'any 2020 s'han reutilitzat **76,4 tones** de pneumàtics, xifra que representa un 9% dels exportats.

PROGRAMA 4: RESIDUS ASSOCIATS A UNA PROBLEMÀTICA ESPECÍFICA

Aquest programa està pensat per donar una sortida adequada a la gestió d'uns determinats residus que, malgrat que no són els més importants quantitativament, sí que ho són qualitativament. A més, en alguns casos suposen un impacte sobre el medi i el paisatge, com en el cas dels abocaments de residus al medi.

Els objectius específics d'aquest programa són:

- Assegurar la gestió correcta dels residus especialment perillosos.
- Eliminar els punts negres del paisatge, i millorar les línies de control i gestió d'aquests punts.

Les accions relacionades amb aquest programa dutes a terme el 2020 són:

- PESP-2. Potenciar la recollida de medicaments i radiografies

Els medicaments caducats són un residu específic que cal gestionar de forma correcta. En el cas dels medicaments produïts als centres i serveis sanitaris, queden coberts per la reglamentació específica del 17 de gener del 2007 que regula la gestió dels residus sanitaris.

D'altra banda, els residus de medicaments domèstics; és a dir, medicaments caducats o restes de medicaments que no s'utilitzen i que genera la ciutadania, s'han de portar als punts de recollida establerts a tots els centres de salut i a les deixalleries comunals. Atès que això pot implicar desplaçaments importants, i tenint

en compte que establir punts de recollida a les farmàcies, que són establiments més freqüentats per la ciutadania, facilitaria la recollida d'aquests residus, l'any 2019 es va aprovar el Decret del 20-02-2019 d'aprovació del Reglament pel qual es regula la gestió dels residus de medicaments.

Aquest reglament vol incentivar i facilitar la recollida de medicaments a les farmàcies que, de manera voluntària, vulguin establir un punt de recollida al seu establiment, i flexibilitzar la gestió i el transport fins a un centre d'emmagatzematge o tractament autoritzat.

Per tal de continuar donant un servei de recollida d'aquests residus als ciutadans, durant l'any 2020 s'ha licitat i adjudicat el servei de recollida i transport dels medicaments caducats dels centres d'atenció primària.

L'any 2020 s'han recollit 5,3 t de medicaments caducats.

Així mateix, la implantació de les deixalleries mòbils, que han aprofitat els punts de recollida a la ciutadania, ha permès potenciar la recollida de radiografies. El 2020 s'han recollit quasi 410 unitats, valor lleugerament superior al de l'any anterior.

PROGRAMA 5: PREPARACIÓ DEL NOU PLA NACIONAL DE RESIDUS

Aquest programa ha de permetre analitzar la gestió actual dels residus per reflexionar sobre un nou Pla nacional de residus per a després del 2020, amb una gestió optimitzada i els instruments d'aquesta optimització, així com facilitar l'adaptació, sempre que sigui tècnicament possible, a les exigències i les tendències de la Unió Europea en matèria de gestió de residus.

Els objectius específics d'aquest programa són:

- PPNR-3. Definir l'estratègia del nou PNR

Abans de poder definir el nou Pla nacional de residus, i per tal de fer una mirada retrospectiva a aquests darrers vint anys de vigència del Pla nacional de residus 2001-2020, s'ha dut a terme un informe anomenat "Pla nacional de residus. Balanç 2001-2020".

En aquest informe es fa una anàlisi tant de la situació inicial quan es va definir el Pla el 2001, com de les mesures derivades de les revisions posteriors cada cinc anys (primera revisió: període 2007-2011; segona revisió: període 2012-2016, i la tercera revisió: període 2017-2020).

En termes generals, el PNR 2001 va néixer com a instrument per marcar les línies estratègiques en la gestió de residus d'Andorra, partint de la base que les dades dels jaciments de residus no eren ben conegudes, les instal·lacions de tractament de residus eren el forn incinerador de cal Rosselló i els quatre abocadors de cendres i escòries del país: Encodina, Juberri, Sant Antoni i Maià, i existia una recollida selectiva molt incipient.

El desenvolupament del PNR i les accions que se n'han anat derivant al llarg d'aquest temps s'han basat en uns principis bàsics d'autosuficiència, de proximitat, de "qui contamina, paga" i de responsabilitat compartida, i en un ordre jeràrquic de prioritats en la gestió dels residus, seguint la normativa europea: minimització-prevenició, reutilització, reciclatge, valorització energètica i eliminació segura; amb l'acompanyament d'uns objectius inicials prioritaris per a la correcta planificació de la gestió dels residus.

En cadascun dels períodes de cada revisió del PNR es va planificar una sèrie de programes d'actuació, amb els objectius i les actuacions corresponents. En aquest sentit s'ha de destacar que els programes relatius a la prevenició, la reutilització i el reciclatge s'han mantingut a cada revisió, ja que han ocupat gran part de les accions de comunicació efectuades durant aquests vint anys, entenent que la participació de la població i dels sectors econòmics generadors de residus és bàsica i indispensable per assolir els objectius marcats. I els programes que feien referència a l'eliminació, la valorització energètica i a la creació de la infraestructura administrativa es van centrar en els primers cinc anys.

Al llarg del desenvolupament de totes les accions previstes i durant els darrers vint anys, es pot afirmar que la gestió dels residus al país ha fet un salt qualitatiu molt important i s'han assolit els objectius que es van marcar.

En aquest punt, i arribada la finalització de vigència de l'actual PNR, cal fer una revisió més acurada que integri les perspectives més recents en la gestió dels residus. En particular, tot el que fa referència als principis de l'economia circular per respondre a les tendències del mercat i a les directives europees més actuals.

En aquest sentit, durant el 2020 s'ha treballat un avantprojecte de Llei d'economia circular, que anirà acompanyada d'una Estratègia d'economia circular que haurà de respondre als principis de l'economia circular al país i posar-los en marxa. Cal canviar el model econòmic lineal existent avui en dia per un model econòmic circular que integri els conceptes d'ecodisseny, cal allargar la vida útil dels productes, cal veure els residus com un recurs, etc...

Dins d'aquesta Estratègia s'hi integrarà el nou Pla nacional de residus, que també haurà de tenir en compte les noves directives europees en matèria de residus, principalment el paquet de mesures d'economia circular, aprovat el 30 de maig del 2018 i que ha derivat en la modificació de les principals directives europees sobre residus, com ara la Directiva (UE) 2018/851, que modifica la Directiva 2008/98/CE, sobre els residus; la Directiva (UE) 2018/852, que modifica la Directiva 94/62/CE, relativa als envasos i residus d'envasos; la Directiva (UE) 2018/850 que modifica la Directiva 1999/31/CE, relativa a l'abocament de residus, i la Directiva (UE) 2018/849, que modifica la Directiva 2000/53/CE, relativa als vehicles al final de la seva vida útil; la Directiva 2006/66/CE, relativa a les piles, als acumuladors i als residus de piles i acumuladors, i la Directiva 2012/19/UE, sobre els residus d'aparells elèctrics i electrònics.

Així mateix, el 2019 la Unió Europea també va implementar l'estratègia del plàstic amb l'aprovació de la Directiva 2019/904, relativa a la reducció de l'impacte de determinats productes de plàstic en el medi ambient, i que se centra en els plàstics d'un sol ús.

Per tant, els objectius d'aquest nou Pla seran ambiciosos en quant a la prevenció de residus i la millora de la gestió actual dels residus, per tal de ser més eficients i més sostenibles, però també en quant a l'allargament del cicle de vida dels productes, i en el foment del consum responsable i sostenible.

En el marc dels treballs que es duen a terme cal destacar les accions següents efectuades el 2020:

- Taules de treball específiques amb el grup de treball de seguiment i desenvolupament dels programes d'acció (RTPA) del Pla nacional de residus.
- Taules de treball per a l'economia circular impulsades per la CEA, en què estan representats diferents actors implicats en la matèria d'economia circular.
- Taules de treball específiques amb diferents sectors o col·lectius implicats en la matèria d'economia circular.
- Intercanvis amb altres organismes i administracions en matèria d'economia circular.
- Participació ciutadana, amb la realització d'enquestes a partir del CRES i de la plataforma VISCA.

4. MESURES EXCEPCIONALS EN MATÈRIA DE GESTIÓ DE RESIDUS

Com s'ha comentat en diversos punts al llarg d'aquest balanç de gestió del 2020, la gestió de residus s'ha vist afectada per les mesures excepcionals degudes a l'emergència sanitària pel coronavirus SARS-CoV-2.

Concretament, l'afectació s'ha constatat en els centres de triatge de residus, i paral·lelament a la valorització energètica de determinats residus.

Així doncs, atenent a criteris sanitaris, no es permetia fer el triatge manual degut al possible risc de propagació del virus, i mitjançant el *Decret del 18-3-2020 pel qual s'estableix la suspensió temporal dels centres de triatge de residus*, es van suspendre totes les activitats de triatge de residus. Aquestes mesures afectaven, entre altres residus, al triatge d'envasos lleugers i de paper i cartró.

Per tal de donar-li una valorització correcta als residus recollits selectivament durant el temps que durés la mesura anterior, i atenent els principis de precaució i proximitat establerts a la Llei 25/2004, de residus, paral·lelament, i amb caràcter excepcional i transitori, es va aprovar el *Decret del 18-3-2020 d'establiment de mesures excepcionals per la situació d'emergència sanitària causada pel coronavirus SARS-CoV-2 relatives a la valorització energètica de determinats residus*, en què es permetia la inclusió dels codis 200101 (paper i cartró) i 150106 (envasos barrejats) per tal de valoritzar-los energèticament. Cal anotar que la valorització energètica del paper i cartró només afectava la recollida selectiva comunal i no la recollida selectiva de gestors privats de residus a productors comercials, ja que, en aquest cas, es tracta de cartró net, i no calia triar-lo.

Aquesta situació va durar poc més d'1,5 mesos, del 19 de març al 4 de maig, quan el *Decret 18-3-2020 pel qual s'estableix la suspensió temporal dels centres de triatge de residus* va quedar sense efecte amb la publicació del *Decret del 29-4-2020*, que entrava en vigor el 4-5-2020.

Així mateix, el *Decret del 18-3-2020 d'establiment de mesures excepcionals per la situació d'emergència sanitària causada per coronavirus SARS-CoV-2 relatives a la valorització energètica de determinats residus* va quedar sense efecte a partir del *Decret del 27-5-2020*, que entrava en vigor el 3-6-2020.

5. GESTIÓ DELS RESIDUS URBANS A ANDORRA

D'acord amb la Llei 25/2004, del 14 de desembre, de residus, els residus urbans són els generats en domicilis particulars i els generats en comerços i serveis. En aquest sentit, i prenent com a guia la nova Directiva UE 2018/851 del Parlament Europeu i del Consell, del 30 de maig del 2018, per la qual es modifica la Directiva 2008/98/CE, sobre els residus, es consideren com a residus urbans la fracció de rebuig d'origen domèstic, les fraccions recollides selectivament com el paper i el cartró, el vidre, els envasos, el tèxtil, els olis vegetals usats, els medicaments, les piles, la matèria orgànica, els residus voluminosos com mobles i matalassos i tots els residus recollits de manera segregada i aportats a les deixalleries comunals, com metalls, residus d'aparells elèctrics i electrònics, tòners, fluorescents i envasos de pintures. També s'hi inclouen els residus del sector comercial i serveis i de la petita indústria aportats a la deixalleria industrial. No s'hi inclouen els residus de l'agricultura, la silvicultura, les estacions de tractament d'aigües residuals, les plantes de tractament de residus i els residus de la construcció.

Els residus urbans generats a Andorra l'any 2020, agrupats per la jerarquia de gestió, són els següents:

Tipus de residus	Tones
PREPARACIÓ PER A LA REUTILITZACIÓ	130,4
RECICLATGE (inclou altres valoritzacions diferents de l'energètica)	17.230,6
VALORITZACIÓ ENERGÈTICA	33.290,2
ELIMINACIÓ	679,3
Total	51.330,6

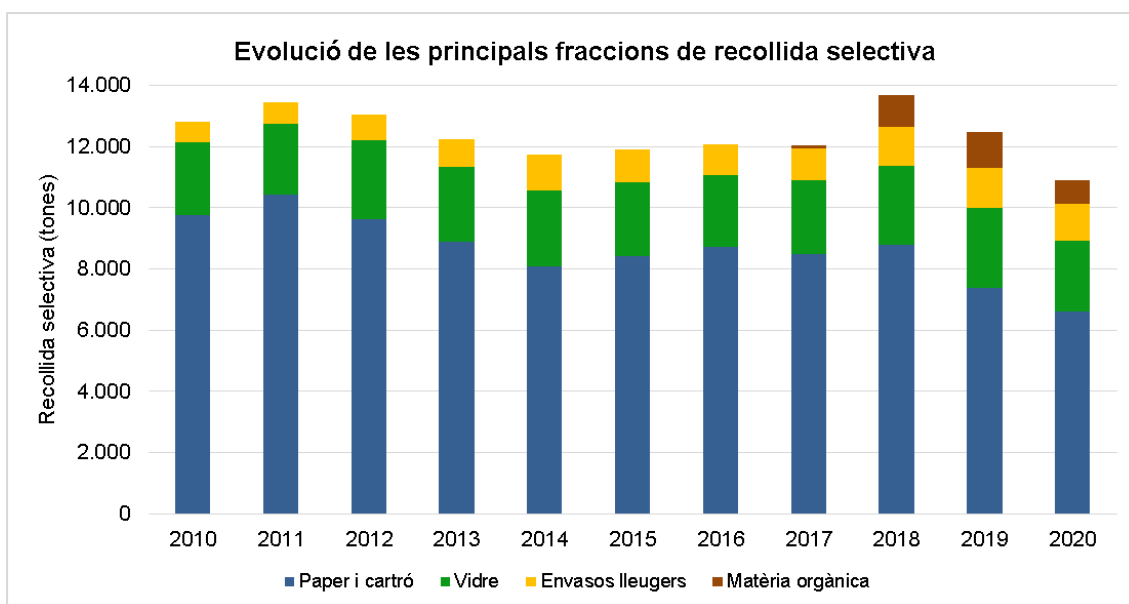
Taula 2. Dades dels residus urbans generats a Andorra segons la jerarquia de residus.

5.1. PREPARACIÓ PER A LA REUTILITZACIÓ I EL RECICLATGE

En la darrera revisió del PNR per al període 2017-2020, l'objectiu de reciclatge fixat per al 2020 és del 50% (incloent-hi la preparació per a la reutilització), en consonància amb els criteris de la Directiva 2008/98/CE, de residus.

La recollida selectiva està ben implantada avui en dia al país i això fa que, tot i la situació excepcional que s'ha viscut durant aquest any d'emergència sanitària, per a les principals fraccions reciclables que es recullen de manera selectiva (paper i cartró, vidre i envasos), els resultats de reciclatge obtinguts el 2020 siguin d'un 47%. Aquest valor és lleugerament inferior al de l'any anterior, degut a una disminució generalitzada de les fraccions selectives a causa del coronavirus SARS-CoV-2; no obstant això, el valor és proper a l'objectiu establert per a l'any 2020.

En el gràfic següent es mostra l'evolució de les principals fraccions reciclables recollides selectivament (paper i cartró, vidre i envasos lleugers), a què s'afegeix la recollida selectiva de matèria orgànica dels grans productors.

Gràfic1. Quadre de l'evolució de les principals recollides selectives.

Les variacions de les principals fraccions recollides selectivament (vidre, envasos lleugers, paper i cartró) l'any 2020 són les següents:

	2019	2020	Variació respecte a l'any anterior
Vidre	2.598	2.318	-10,8%
Envasos lleugers	1.295	1.189	-8,2%
Paper i cartró	7.397	6.608	-10,7%

Taula 3. Variació de les principals fraccions recollides selectivament.

Es pot observar que aquest any s'ha produït un descens generalitzat de les quantitats generades de totes les fraccions, que és més acusat per a les fraccions de vidre i paper i cartró. Aquesta diferència respecte als residus d'envasos lleugers podria estar causada per dos factors; d'una banda, el sector serveis (hoteleria, comerços) s'ha vist molt afectat pels tancaments parcials o totals dels seus establiments i, d'altra banda, semblaria que la situació sanitària deguda al coronavirus SARS-CoV-2 ha fet incrementar el consum dels productes envasats. Malgrat la disminució de les quantitats generades, els percentatges de reciclatge (47% el 2020) es mantenen propers als de l'any anterior (48% el 2019).

Pel que fa a la recollida selectiva de matèria orgànica per part de grans productors, la quantitat recollida el 2020 ha experimentat una forta davallada, relacionada amb el tancament, parcial o total, d'alguns dels establiments voluntaris que participen en la recollida selectiva d'aquesta fracció. Tot i així, i encara que no s'hagi assolit l'objectiu marcat de 1.000 t anuals, els valors sí que hi són propers.

	2019	2020	Variació respecte a l'any anterior
Matèria orgànica	1.198	795	-33,7%

Taula 4. Variació de la recollida selectiva de la matèria orgànica per part de grans productors.

5.2. ALTRES VALORITZACIONS DE RESIDUS

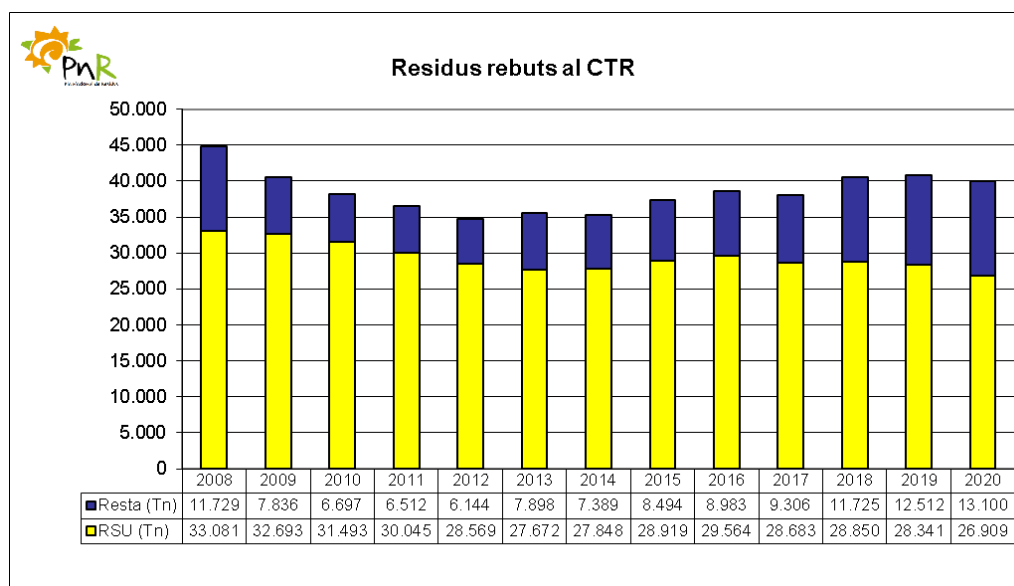
Olis vegetals: es tracta dels olis vegetals usats, generats a les cuines domèstiques i a les cuines del sector de l'hoteleria. La segregació d'aquest residu d'olis vegetals és obligatori per al sector de l'hoteleria, d'acord amb el Decret relatiu a la declaració del sector de l'hoteleria com a productor singular de residus d'envasos, de vidre, de cartró i d'olis vegetals usats, del 9 d'abril del 2008. La recollida de l'oli vegetal és un servei públic gratuït que es presta des de l'any 1997 mitjançant una concessió administrativa del Govern. L'oli vegetal recollit a diversos punts del territori (226,1 t el 2020) l'emmagatzema un gestor autoritzat i posteriorment s'exporta per valoritzar-lo en la producció de biodièsel.

Residus carnis: els residus carnis es valoritzen energèticament al CTR; només les quantitats rebudes durant les aturades tècniques del CTR (27,9 t el 2020) són exportades per valoritzar-les energèticament i en la producció de biodièsel.

5.3. VALORITZACIÓ ENERGÈTICA DE RESIDUS AL CTR

Els residus domèstics i els assimilables a urbans es valoritzen energèticament al CTR, de manera que, mitjançant el procés de combustió, es recupera una part de l'energia en forma d'electricitat i a partir de l'any 2020 en forma de calor que s'aprofita mitjançant la nova xarxa de calor urbana a Andorra la Vella.

L'any 2020 s'han rebut a la planta **40.009 tones** de residus d'Andorra.

Gràfic 2. Residus rebuts al CTR procedents d'Andorra.

A més, el CTR ha valoritzat energèticament 8.797,9 tones de residus sòlids urbans pretractats procedents de la Cerdanya, per complir l'autorització del Govern d'importar un màxim de 10.000 t a l'any de residus urbans pretractats procedents de la Cerdanya, que corresponen a un 18,3% del total dels residus valoritzats energèticament pel CTR.

La valorització energètica de la totalitat dels residus ha generat **19.824,6 MWh** d'energia elèctrica, que s'han injectat a la xarxa elèctrica de FEDA, i **991 MWh** d'energia tèrmica, que s'han injectat a la xarxa de calor de FEDA-Ecoterm.

El possible decalatge entre les dades publicades pel CTR i les dades del gràfic anterior es deu a la quantitat de residus que ha rebut el Centre l'any 2020 que s'han emmagatzemat i que, en acabar l'any, no s'han valoritzat energèticament.

5.4. ALTRES VALORITZACIONS ENERGÈTIQUES

Medicaments citotòxics i citostàtics: són recollits directament per gestors autoritzats al Servei Andorrà d'Atenció Sanitària (SAAS) a causa de la seva alta toxicitat. Després són exportats a una planta de valorització energètica autoritzada fora del país.

5.5. RESIDUS DESTINATS A L'ELIMINACIÓ

Residus especials recollits selectivament en petites quantitats: es tracta de residus específics que poden ser perillosos, com per exemple piles, tòners, fluorescents, residus fotogràfics, pintures, medicaments caducats, aerosols, etc. que es produeixen en petites quantitats i que són aportats per particulars a les deixalleries comunals o per industrials a la deixalleria industrial. Aquests residus s'exporten de manera conjunta a una planta de transferència de residus on es valoritzen els elements valoritzables i s'eliminen de forma segura els elements no valoritzables. La part valoritzable és minoritària; per això es comptabilitzen com a eliminats, tot i que se'n fa una valorització prèvia.

Residu de la neteja viària: es tracta del residu generat en la neteja de la xarxa viària. El contingut elevat de sorra i pedres d'aquesta tipologia de residu fa que la valorització energètica al CTR sigui inviable, i per tant, s'exporta per dipositar-lo en un abocador controlat.

Medi Ambient

govern d'andorra

www.mediambient.ad